

Nyhedsbrev 13

"Borgerstyret Omstilling i Aarhus"

- om at starte den grønne omstilling i praksis sammen med en bys borgere.

Når politikerne ikke gør noget, må vi selv. Og omstillingen af vores forbrug rummer enorme potentialer, siger IPCC - fra 40-70% af samtlige udledninger på kloden

Danskernes forbrug stiger for hvert år og en stadig større del produceres i Asien og Kina.

Det sidste 1½ år har vi i Det Fælles Bedste sammen med en lang række organisationer kæmpet imod havneudvidelsen i Aarhus og de mange øvrige store anlægsprojekter i hele landet, der ødelægger klima-, natur- og miljø. Den kamp fortsætter vi; nu i samarbejde med mange borgergrupper landet over. Den kamp er vigtig, hvis vi skal gøre os håb om at bevare vores stærkt begrænsede natur og biodiversitet og afbøde klimakatastrofer.

Men selv hvis vi skulle få held til at standse disse projekter, så betyder det 'kun' (forstå det ret), at vi undgår at ødelægge *endnu* mere. Vi får ikke mindsket presset på kloden af den grund, hverken reduceret CO2-udledningerne eller fremmet biodiversitet og vild natur. Og det skal vi, jævnfør boksen på næste side - Og vi har ubegribelig travlt.

Derfor udviklede vi projektet *"Borgerstyret Omstilling i Aarhus"*. Det er et forsøg på at formulere en anden vej - vejen til bæredygtighed, hvor det er byens borgere, der tager føringen og begynder at omstille alle de mange steder, hvor det lader sig gøre. Og det er virkelig mange. For borgernes forbrug har potentialer til at reducere vores udledninger med 40-70%; det er med andre ord fuldstændig afgørende for hele klimaindsatsen.

I dette 2-årige projekt vil vi sammen med flest mulig af Aarhus' borgere gennemføre en række omstillinger inden for 4 centrale områder, nemlig: Mad - Trafik - Forbrug & Livsstil - Byggemiljøer, Byggeri & Bolig, hvor der er meget store klima- og miljøgevindster at hente. Vi starter med temaet mad, dén største årsag bag klima- og miljøkriserne.

Projektet starter søndag den 17. sept. 2023 i Elværket, Thorsvej 4, Aabyhøj i Aarhus kl. 11-16. Det er tilrettelagt så de medvirkende hjælpes gennem en systematisk proces, der lidt efter lidt formulerer og realiserer nye omstillinger.

Vi starter med Fremtidsværksteder, hvor vi - dvs. en masse aarhusianere sammen - i fællesskab formulerer fremtidens Aarhus, ét tema ad gangen startende med temaet 'mad'. Hvad skal vi spise? Hvordan skal vores mad produceres? Hvordan bliver min og vores mad bæredygtig? Hvordan kan vi hjælpe hinanden med at skabe omstillinger i praksis? I dette og følgende Nyhedsbrev 14 beskriver vi en række af de ting, vi sammen kan ændre .

Du kan tilmelde dig projektet ved at sende navn, adresse, mail og mobil til sekretariat@detfaellesbedste.dk - mærk 'tilmelding'. Man bestemmer selv graden af aktivitet. Hvis du vil høre mere om det, så ring 4018 9019.

Med venlig hilsen

Niels Aagaard,

fmd. Det Fælles Bedste, juni 2023

Indholdet i dette nyhedsbrev er tre artikler:

- **Aarhus som grøn by - alle danske byer som grønne byer**
#1 i serie om "Aarhus som Grøn By - Fremtidslaboratorier til omstilling"
- **Forældre i alle lande - giv dine børn en chance og omstil dit forbrug - her trafik**
#2 i serie om "Aarhus som Grøn By - Fremtidslaboratorier til omstilling"
- **Nødvendigheden af at omstille vores forbrug & livsstil**
#3 i serien om "Aarhus som Grøn By - Fremtidslaboratorier til omstilling"

Du kan altid læse alle vore nyhedsbreve her <https://detfaellesbedste.dk/kategori/nyheder>

Du kan blive medlem af Det Fælles Bedste og vær med til at skabe omstillinger

<https://detfaellesbedste.dk/bliv-medlem/>

Derfor skal vi omstille, nu

Vi skal handle. På klimakrisen og biodiversitetskrisen og de andre truende kriser. Inden 2030 skal verden have reduceret CO2-udledningerne med 43%, sagde IPCC marts 2023.

- Vi er på vej mod at overskride 1,5 grader, det sker i starten af 2030'erne.
- Dermed overskrider vi de såkaldte **Tiping Points** hvorefter Jordens store økosystemer inden for en kort tidshorisont vil kollapse udenfor menneskers kontrol.
- De rige lande skal gå forrest med omstillingen - det er os, der har skabt klimakrisen.
- I dag er 3,5 milliarder mennesker på kloden allerede ramt af klimaforandringerne, værst rammes klodens fattigste. '
- Vi er på vej mod mere end det dobbelte af Parisaftalens mål - 3,2 grader i år 2100, hvorved store dele af kloden vil blive ubeboelig. I værste fald når vi 4,4 grader år 2100.
- "Hvad er forskellen mellem en 2 grader C Verden og en 4 grader C Verden? – Civilization!". Sådan kommenterede stifteren af Potsdam Institut for Klimaforskning, Hans Joachim Schellnhuber, engang den globale opvarmning. Vi er på vej mod vores egen udryddelse.

AARHUS SOM GRØN BY

- ALLE DANSKE BYER SOM GRØNNE

#1 i serie om "Aarhus som Grøn By - Fremtidslaboratorier til omstilling"

Tv. Urban farming - borgerinitiativet Østergro i København. Th. Grønne nabofællesskaber i sving

Af Niels Aagaard, fmd. Det Fælles Bedste

Efter sommer starter Det Fælles Bedste det 2-årige projekt: *"Borgerdrevet Omstilling i Aarhus"*, hvor vi inviterer Aarhus' borgere til at formulere fremtidens bæredygtige by på 4 områder:

- **Mad**
- **Trafik**
- **Forbrug & Livsstil**
- **Bymiljøer, Boliger & Byggeri.**

Fire områder der hver især belaster vores klima og biodiversitet uholdbart.

Fremtidsværkstederne følges op med organisering i lokale fællesskaber a la Grønne Nabofællesskaber, fødevarefællesskaber, bykvartersfællesskaber o.l., der omsætter de bedste ideer til projekter og handling. Til omstilling i praksis.

Projektet er tænkt som modelprojekt for alle landets byer.

Det er ikke kun vores **produktion** i form af industri, energisektor, landbrug, byggeri osv., der skal omstilles. Det er også **forbruget** og hele vores livsstil. Ifølge FN's klimapanel vil forbruget kunne levere 40-70 % reduktion i vores udledninger af CO₂.

Så det er ikke kun virksomhederne og stat og kommuner, der skal omstille og lave nye klimapolitikker, det er også borgerne, der skal handle. Og Danmarks byer er blandt de vigtigste, fordi byer er ekstremt klimaskadelige og det er her, hovedparten af landets borgere bor (snart 70%).

BORGERNE KAN GØRE EN HELT AFGØRENDE FORSKEL

"De færreste af os ville nok forsøge at gennemføre et helt maraton ved at hoppe på ét ben. Men når man kigger nærmere på Danmarks strategi for den grønne omstilling, er det på mange måder netop den strategi, man forfølger.

Når vi kigger på dansk klimapolitik, tegner der sig nemlig et klart billede. Langt størstedelen af de tiltag, der skal nedbringe udledningerne, er nemlig målrettet produktionen af varer og elektricitet i et forsøg på at gøre den mere grøn.

Omvendt skal man lede længe efter klimapolitik, der er målrettet danskernes forbrug med henblik på at for eksempel reducere energiforbruget, øge samkørslen eller skabe grobund for mere plantebaseret kost. Danmarks klimapolitik går på den måde reelt set på ét ben.

Det betyder, at vi går glip af de markante reduktioner, som klimapolitik på forbrugssiden kan levere. Reduktioner, som kan gå hånd i hånd med velfærd og trivsel for den danske befolkning,” sådan skriver en gruppe forskere i Klimamonitor 9. maj '23¹.

På tusindvis af måder kan vi, borgerne, skabe bæredygtighed. Vi kan omlægge fra kød til plantemad og undgå madspild. Dyrke mad i fællesskaber. Lave fødevarefællesskaber der indkøber lokal klimavenlig mad.

Vi kan samkøre og lave el-bilsdeleordninger. Skifte til cykel og grønne transportvaner. Undgå flyrejser.

Bo på mindre plads, skabe byskove, arrangere byskoler i grøn livsstil, lave urban farming, begrønne husfacader, sætte solceller på hustage og -vægge.

Vi kan deles om ting - vi skal ikke eje alt. Lave lokale energilaug der tilvejebringer energi fra vedvarende energikilder lokalt. Vi kan genbruge og upcycle tøj, hvor moden lige nu skifter 10-16 gange årligt og overskydende tøj brændes. Osv.

På et hav af måder kan vi borgere som forbrugere påvirke klima og biodiversitet straks og markant. *”FN’s klimapanel, IPCC, vurderer i sin seneste oversigtsrapport, at forbrugsrettede tiltag kan levere en 40 til 70 procent reduktion i de globale udledninger i 2050 sammenlignet med en situation med uændret politik”* (samme).

Men det sker nærmest aldrig og alt for langsomt, hvis vi skal omstille en og en. Individualiseringen er ikke vejen. Hvis der skal ske noget kræver det lokale fællesskaber, der kan understøtte konkrete handlinger. Og dét kræver ressourcer i form af facilitatorer, viden, netværk og midler til at støtte fællesskaberne og gøre ideerne til praksis og handling. Derfor dette projekt.

BORGERE ER IKKE KUN FORBRUGERE, VI KAN OGSÅ VÆRE PRODUCENTER

Men borgere er ikke blot forbrugere. Vi kan også være producenter. Hvorfor skal vi affinde os med landbrugsvarer der ødelægger kloden, når vi sammen kan iværksætte madproduktion, der lagrer CO2 og opbygger biodiversiteten. Når vi kan få magt over vores mad og på sigt opnå madsuverænitet.

Hvorfor ikke sammen starte professionelle reparations- og genbrugsværksteder inden for alle forbrugsvarer. Eller lave lokale energilaug for sol, vind, jord. Virksomheder der organiserer delebilsordninger eller samkørselsfirmaer. Byggefirmaer der bygger 100% bæredygtigt. Biodiversitetsfirmaer, der opbygger biodiversiteten overalt. Havremælks virksomheder i stedet for komælk fra Arla. Lokale regenerative jordbrug. Osv.

Vi har gjort det tidligere da vi skabte andelsbevægelsen fra 1860 til 1960’erne. Fælleseje, kooperativer osv. Den gang kunne man som borger leve fra vugge til grav i andelsejede virksomheder og foreninger. Vi kan gøre det igen.

Derfor dette projekt. Som starten på, at vi som borgere handler sammen. Mange sammen. I lokale fællesskaber og i landsdækkende fællesskaber. Som starten på en egentlig borgerbevægelse for omstillingen til det næste bæredygtige samfund.

Vi skal sikkert starte usikkert og famlende, men med øvelsen kommer sikkerheden. Og glæden ved at være mange sammen, der foretager sig noget dybt meningsfyldt, er inspirerende, en kæmpe hjælp og støtte.

Projektets ansatte vil yderligere gøre deres for at skabe en vellykket proces.

Du er velkommen til at være med.

Tilmelding til projektet sker ved at sende navn, adresse, mail og mobil til niels@detfaellesbedste.dk

¹ Se fx en gruppe forskere i Klimamonitor 9. maj 2023 <https://klimamonitor.dk/debat/art9341728/Vi-misser-store-klimapotentialer-ved-kun-at-fokusere-p%C3%A5-produktionen> - se også deres rapport ”*Dansk Klimapolitik forsømmer forbruget*”, <https://usercontent.one/wp/www.klimaogomstillingsraadet.dk/wp-content/uploads/2023/05/Dansk-klimapolitik-forsømmer-forbruget-KOR.pdf?media=164494959>

FORÆLDRE I ALLE LANDE - GIV DINE BØRN EN CHANCE OG OMSTIL DIT FORBRUG - HER TRAFIK

- #2 i serie om "Aarhus som Grøn By - Fremtidslaboratorier til omstilling"

Foto: Christian Lindgren, Information 26. juni 2020

Af Niels Aagaard, fmd. Det Fælles Bedste

TV rapporterer jævnligt om klimakatastrofer fra hele verden. Det er alvor, fremgår det. Men det er endnu kun begyndelsen. Vi ved fra den samlede klimavidenskab, at om ganske få år overskrider vi Tipping Points. Det betyder sammenbrud af vores store, afgørende økosystemer. Konsekvenserne heraf er mange og voldsomme - Vi får ekstremvejr. Tørke og hedebølger, hvor vores floder tørrer ud, skovene tørrer ud og begynder at brænde. Lige nu (juni 2023) har Danmark tørke, mens Sydspaniens skove brænder.

Norditalien oplevede for nylig voldsomme oversvømmelser umiddelbart efter en længere tørkeperiode. Landsbyer druknede og mindst 15 mennesker omkom. Voldsom regn og oversvømmelser er en anden af konsekvenserne af klimaforandringerne. Og der er mange andre.

Hverdagslivet bliver markant sværere for os. For os selv, vores børn og samtlige kommende generationer. Vi har kun disse ganske få år inden 2030'erne til at gøre noget; derefter er det for sent.

Men vores pres på kloden stiger i disse år, ikke bare jævnt, men accelererende, mere og mere. Lige nu er forvaltninger i Danmark internt i gang med at justere lokale klimamål: Vi når ikke de lovede reduktioner til de årstal, kommunerne har meldt ud, tværtimod stiger vores udledninger.

Klima-tallene begynder at blinke rødt. Alvoren sniger sig ind. Og udgifterne til 'klimatilpasning' (dæmninger, sluser, kloaker etc.) stiger voldsomt. Skal pengene tages fra velfærd - fra sundhed, ældrepleje, børn? Hvordan bliver livet for vores børn og børnebørn under disse omstændigheder?

VI ELSKER VORES BØRN - HVORFOR HANDLER VI SÅ IKKE?

Alle forældre elsker deres børn. Men elsker vi vores børn nok til at omlægge vores livsstil? Man kunne også stille spørgsmålet en hel del skarpere: Elsker vi dem nok til at omlægge vores absurd klodebelastende livsstil og overforbrug? Med oksekød, fly, nyt tøj, store biler, store huse, elektronik, streaming osv.?

Hvad holder os fra at gøre det rigtige? - er det fordi 'de andre' intet gør? fordi TV sjældent går i dybden med klimakrisen? er det uvidenhed? Frygt for at være anderledes? Dovenskab? Normer og vaner? Er det fordi ingen gør

noget før de er tvunget til det?

Utvivlsomt er det mange ting på én gang. Forhåbentlig er det stilhed før storm - ketchup flasken, hvor det pludselig vælter ud. Den kritiske masse, der skal over 3% af befolkningen før det for alvor breder sig til mainstream. Men givet er det, at dette forbrug - de rige landes overforbrug, dit og mit forbrug - må og skal omstilles snarest.

Forbruget står for mellem 40 og 70% af alle udledninger². Og det er din og min livsstil, som står for det. Der er med andre ord kæmpe klimapotentialer i at omstille. Ovenikøbet viser international forskning, at det kan gå hånd i hånd med menneskelig trivsel og velfærd³. Og oven i købet har vi alle løsningerne. Hvad venter vi på?

HVAD GØR VI SÅ?

Så gør vi det selv. I stedet for at gøre det én og en, så gør vi det mange sammen, som borgere. I lokale fællesskaber. Derfor starter Det Fælles Bedste "*Fremtidsværksteder for en grøn omstilling*" sept. 2023, for borgerne i en by - her Aarhus - kan gøre en kæmpe forskel. Vi starter et projekt på 2 år, hvor vi på en lang række måder systematisk støtter borgerne, når de begynder at omstiller mange sammen.

Vi laver denne miniserie for at introducere. I denne artikel handler det om **Trafik**.

Trafik står for 29% af vores samlede udledninger i Danmark. 84% af udledningerne kommer fra vores bilkørsel. 61% af al bilkørsel stammer fra fritiden og hovedparten er under 3 km. Ved bare at omlægge vaner kan vi reducere 70%.

Vi skal selvsagt også omlægge de store trafiksystemer og hele infrastrukturen, men vi kan ikke tillade os at vente på at det sker. Vi kan starte selv.

TRAFIK - HVORFOR ER DET SÅ VIGTIGT?

Et par tal: Transporten står for 29% af Danmarks samlede CO2 udledning. Langt hovedparten stammer fra personbiler, som står for 84% af al persontransport (2019, NOAH). Bilernes antal er det seneste årti vokset mod amerikanske tilstande og har efterladt en kollektiv trafik i krise. Vi har aldrig haft flere personbiler: I 1995 var der 1,5 mio. biler. I 2023 har Danmark 2,9 mio. privatbiler. Der vil være ca. 3,4 mio. biler i 2030 og 3,8 mio. i 2035 (Energistyrelsen).

Hver bil står ubrugt hen i 96,5% af tiden (DTU). Vi kører 1,05 person i gns. i hver bil i myldretiden. Vores transport ligger overvejende i fritiden (61%) og de fleste ture er på under 3 km. En S-bane har samme kapacitet som 32 vejbaner (NOAH-Trafik).

Alene ved at ændre adfærd – bruge cykel, gang og kollektiv trafik - kunne vi fjerne 43% af udledningerne. Resten op til 70% kan fjernes ved delebiler, samkørsel etc. (Jf. Ingeniørforeningen, IDA's, Bæredygtig Mobilitetsplan).

Transporten tilrettelægges som om alle har bil, men 38% har slet ikke bil (52% i Hovedstaden). Kun 4% af vores bilpark er el-biler. En el-biler udleder - i heldigste fald - halvt så meget CO2 som en fossilbil i sin livstid.

TRAFIK - HVAD KAN VI GØRE SOM BORGERE OG FORBRUGERE?

Skift til (el-)cykel og gang. Cykel er transportens schweizerkniv - godt for både krop og sind, hurtig og fleksibel, og med en el-cykel kan selv afstande op til 20 km let klares. 65% af danskerne har under 20 km til arbejde. Det handler om en indstilling hos os selv. Hovedparten af alle bilture er under 3 km fortæller Transportvaneundersøgelsen.

Indret cykelstier og cykelruter, så det bliver let at vælge cyklen. En masse borgergrupper kan gå sammen med byrådet om at lave et udbygget net af supercykelstier og almindelige cykelstier, så det er sikkert og hurtigt at bevæge sig på cykel rundt i byen og kommunen. Erfaringer fra Farum viser at supercykelstier får mange til at skifte bilen ud med en cykel, selv på lidt større afstande.

Samkørsel - Kør sammen. Der er mange ordninger og apps som gør det let at samkøre, fordi de matcher chauffør og passager på hver enkelt tur (GoMore, Ta'Med, Nabogo). Samkørsel skal give gratis p-plads.

² Se fx en gruppe forskere i Klimamonitor 9. maj 2023 <https://klimamonitor.dk/debat/art9341728/Vi-misser-store-klimapotentialer-ved-kun-at-fokusere-p%C3%A5-produktionen> - se også deres rapport "Dansk Klimapolitik forsømmer forbruget", <https://usercontent.one/wp/www.klimaoomstillingsraadet.dk/wp-content/uploads/2023/05/Dansk-klimapolitik-forsømmer-forbruget-KOR.pdf?media=1644949959>

³ se fx <https://www.nature.com/articles/s41558-021-01219-y>

Lav deleordninger for el-biler. El-biler er dyre, ladestandere kan være dyre at installere. Det er lettere og billigere at have en deleordning lokalt med naboer og folk i kvarteret eller landsbyen.

Undlad at købe SUV-biler. En SUV bil udleder cirka 20% mere CO₂, fordi den er betydeligt tungere og møder større vindmodstand.

Arbejd hjemmefra. I mange jobs kan man arbejde hjemmefra 2-3 dage om ugen; det viste corona. Mail, internet, mobil kan klare langt det meste. Det kan halvere CO₂ udledningerne til og fra jobs.

Indfør bilfrie søndage. Vi behøver ikke vente på at Folketing og byråd gennemfører bilfrie søndage, vi kan starte selv – undlade at køre i bil om søndagen. Det giver plads til andre spændende aktiviteter – familien på cykeltur, skovtur, vandreture osv.

Hold op med at flyve, undtagen når det er absolut nødvendigt. En enkelt flytur til Thailand retur øger en gns. persons klimapåvirkning med 50%. Undlad alle flyvninger på afstande der kan klares med tog. De fleste forretningsmøder kan fint klares med online møder, det viste corona.

Lav en bilfri bymidte med Park & Ride anlæg i udkanten. Borgerne kan starte med at opsætte skilte - ingen biler i bymidten, tak - og få byrådet med på at lave bilfri bymidte. Biler i bymidter skaber trængsel, støj, trafikkaos, kræftfremkaldende partikeludledning og stress. De optager plads til parkering og udleder CO₂. Parkér bilerne i store Park & Ride anlæg ved indfaldsvejene i byens udkant, hvorfra man kan gå, tage cykel, letbane, S-tog eller fleksible og hyppige el-busser.

Undlad at købe familiens 3. og 4. bil til de unge. Stadig flere familier køber bil til deres 17-18 årige unge. Det er et galt spor. De må lære at tage offentlige transportmidler eller cykle.

Udbyg den kollektive trafik. Hjælp hinanden som borgere til at få byrådet til at etablere et netværk af fleksible ruter med el-busser i flere størrelser, så det er let at komme rundt i byen og kommunen med den kollektive trafik. Udbyg S-tog og letbaner og sørg for at de går til tiden. Gør offentlig trafik gratis, det har man gjort mange steder i verden med stor succes.

- Og har det betydning, hvis borgerne gør disse ting?

Afgjort, Ja. Og det kan kombineres med større, landsdækkende initiativer, og derved blive stærkere:

På landsplan er Det Fælles Bedste med til at samle en lang række borgergrupper mod klima-, natur- og miljødelæggende anlægsprojekter - For en fremtid der er værd at leve i.

Den 25. marts samledes vi 25 borgergrupper i Aarhus, hvor vi planlagde et tættere samarbejde. Det var *Kattegatforbindelse Nej Tak - STOP Lynetteholm - Den 3. Limfjordsforbindelse/Egholm motorvejen - Hærvejsmotorvejen - Havneudvidelsen i Aarhus - Jyder mod Overflødige Motorveje - Bevar Jordforbindelsen/Rådet for Bæredygtig Trafik - NOAH - Bedsteforældrenes Klimaaktion - den Grønne Ungdomsbevægelse m.fl.*

Den 29. april afholdt 5 organisationer ([STOP Lynetteholm!](#) [Beskyt Aarhusbugten Nu](#) [Kattegatforbindelse - NEJ TAK](#) [Borgerbevægelsen mod en motorvej i Egholmlinjen](#) [Amager Fælleds Venner](#)) sammen med små 100 medarrangører - herunder Det Fælles Bedste - en konference på Christiansborg, hvor eksperter gav os central viden omkring Infrastrukturreformens mange anlægsprojekter, om Miljøkonsekvensrapporter, tendenserne til at BIG FIRM's trumfer demokratiet, om magteliter og afgørelser truffet i små lukkede rum, om lobbyisme og meget andet. Konferencen havde titlen *"Hvor trumfer store anlægsprojekter altid natur, klima og demokrati?"*.

Den 13. maj arrangerede Det Fælles Bedste og ca. 25 borgergrupper en række demonstrationer rundt i hele landet. Pingviner marcherede fra Nørreport mod Københavns Lufthavn i protest mod lufthavnens udvidelsesplaner, et Kæmpekor sang mod Havneudvidelsen i Aarhus, der var dans og stemningsfuld musik ved Verdens Ende i Nørresundby, ved Røsnæs fotograferede en drone en større samling lokale borgere og deres sigende protestbanner, på Amager Fælled trak børn og voksne symbolsk entreprenørmaskinerne væk fra stedet. Se vores fælles facebook gruppe <https://www.facebook.com/groups/1442802056524307>

- Dette arbejder fortsætter vi i efteråret. Vi har foreløbig aftalt et næste fællesmøde på Klimafolkemødet 2.sept. og en landsdækkende aktioner den 1. oktober 2023.

NØDVENDIGHEDEN AF AT OMSTILLE VORES FORBRUG & LIVSSTIL

- #3 i serie om "Aarhus som Grøn By - Fremtidslaboratorier til omstilling"

Af Niels Aagaard, fmd. Det Fælles Bedste

Ændringer i vores **LIVSSTIL OG FORBRUG** kan levere 40 til 70% reduktion i de globale udledninger, siger FN's klimapanel i den sidste rapport.⁴ Men den klimapolitik, der er ført i Danmark handler om **produktion**, ikke om forbrug⁵.

Vi er 7 år fra 1,5 grader og *Tipping Points* og udledningerne fortsætter med at stige. Så det står ikke til diskussion: Vi *skal* omstille vores absurd store og voksende overforbrug i et rigt land som Danmark, der årligt forbruger ressourcer svarende til 4,2 jordkloder.

Det behøver ikke at forringe livskvaliteten⁶. Eller ramme de fattigste grupper skævt; det kan kompenseres og der er andre måder at indrette sig på⁷. Og det behøver ikke individualisere klimakampen, for vi kan omstille forbruget lokalt og nationalt i forpligtende fællesskaber af engagerede borgere som starten på en kommende samlet politisk omstillingsbevægelse.

Det er derfor vi starter projektet "Fremtidslaboratorier til omstilling" i Aarhus - For det er ikke nok at forhindre alle de store klima- og miljøskadelige projekter, der er i gang i Danmark.

Vi skal den modsatte vej: Vi skal omstille og mindske presset på kloden markant, og vi har kun få år til det. Alting skal omstilles, alle byer skal gøres grønne.

Vi kan gøre det, hvis vi er mange nok sammen. Og et af de helt oplagte steder at starte er at omstille vores **forbrug og livsstil**.

VORES KULTUR BEVÆGER SIG MOD EFTERLIGNINGEN AF DE SUPERRIGES LIVSSTIL - DER ER ENORME KLIMAPOTENTIALER I AT ÆNDRE FORBRUGET

Engang handlede forbrug om at dække de basale livsforbrugsbehov. I dag er forbruget langt hen indrettet på at give selviscenesættelse, identitet, oplevelser og underholdning.

⁴ Jf. en gruppe forskere i Klimamonitor 9. maj 2023 <https://klimamonitor.dk/debat/art9341728/Vi-misser-store-klimapotentialer-ved-kun-at-fokuserer-p%C3%A5-produktionen>

⁵ "Dansk Klimapolitik forsømmer forbruget", se rapporten her <https://usercontent.one/wp/www.klimaoogomstillingsraadet.dk/wp-content/uploads/2023/05/Dansk-klimapolitik-forsømmer-forbruget-KOR.pdf?media=1644949959>

⁶ se fx <https://www.nature.com/articles/s41558-021-01219-y>

⁷ Jf. "VIGØR - fortællinger fra den grønne frontlinje", Forlaget Inger Fair, https://www.ingerfair.dk/wp-content/uploads/2021/11/Vigor_e-bog.pdf

Vi efterligner de superriges livsstil med selvscenesættende forbrug. Helt almindelige konfirmationer bliver bryllupsagtige fester, med dyre gaver, hvor konfirmanden i smoking køres i Porsche og den udsøgte 5 retters middag ville kunne brødføde en ukrainsk landsby i et år. Bryllupper er blevet teaterforestillinger med dyre rober, et hav af gæster, tilrettelagt som var det et statsbesøg.

Helt almindelige mennesker begynder at tage på krydstogtferie, hvor de forbruger som gjaldt det livet.

Teenagere bliver stiktosset, hvis de ikke får deres skiferie til Frankrig, iPhone, pc, mærkevaretaske og alt det andet, man får. Min søns sidekammerat på dengang 12-13 år i Grundskolen havde forældre med sommerhus i Californien og et hus i Danmark med tv i alle husets 18 rum, også i dét med indendørs svømmebassin.

Ting erstatter relationer. Vi dyrker ting. Ting bliver adgangskort til accept og sociale prestige. Vigtigere end natur, dyr, mennesker, værdier, kultur, viden. Vigtigere end personlighed.

Vi efterligner de superrige. Milliardæernes hverdag bliver et mål. TV er fyldt med superrige, som opfører sig super-råddent. Og serier som *Succession* giver os et kig ind i milliardæernes bizarre liv.

Selvscenesættelsen er altafgørende, og tv følger op med serier om boligindretning, tøjstil, mad, spændende rejser osv. Som ung er det tilsyneladende ikke så vigtigt, om du er kærlig, empatisk, hjælpsom, nysgerrig, selvstændig osv. Men det er vigtigt om du har det rigtige jakkesæt, den rigtige bil, ferie, bolig, tøj osv. Og det er alt sammen dyrt. Og nyt. Og smides væk efter brug.

Én opgave for projektet er derfor at begynde - mange borgere sammen - at opstille nye normer og værdier for vores forbrug. Solidaritet, fællesskab, mådehold, ydmyghed, omtanke, respekt for naturen, respekt for kommende generationer, respekt for verdens fattige.

Genbrug, reparation, deles om, låne i stedet for at eje alt selv. Det er fremtidens forbrug og livsstil. Og dem, der går forrest er ikke tabere, men helte. For de åbner for sluserne til den store omstilling som er alles redning.

BORGERNE KAN GØRE EN MASSE MED VIRKELIG STOR EFFEKT FOR KLIMA OG MILJØ

Derfor laver vi disse Fremtidslaboratorier, hvor vi spørger en storbys borgere: *Hvordan vil vi leve i Aarhus, hvis det skal være bæredygtigt? Hvordan ser fremtidens bæredygtige livsstil ud?* Som et modelprojekt, der kan overføres til andre byer.

Sammen begynder vi at forstå forbrugets enorme betydning for klima. Finde alle de virkelig mange steder i hverdagslivet, hvor vi kan gøre det anderledes og bæredygtigt. Og så handle på det, mange sammen i grønne lokale fællesskaber. Her er et par eksempler:

DELES OM. Vi kan deles om tingene. En boremaskine bruges gennemsnitligt 28 min. i sin levetid - vi kan deles om værktøj. En bil bruges 3,5% hvert døgn af sin levetid - vi kan deles om bilerne.

I KAN REPARERE, UPCYKLE OG GENGRUBE TING. Indrette os med lokale reparationsværksteder. Vi kan starte lokale madproduktioner. Vi kan lave egenstyring fra lokalkvarterer i stedet for fremmedstyring fra store *BIG FIRMS*. Vi kan lave fællesskabsbaseret iværksætteri og omstilling i stedet for at leve og agere isoleret, én og én.

VI KAN UNDGÅ TØJSPILD OG MODE. Moden skifter i Danmark 10-14 gange om året og det tøj, der er blevet umoderne, brændes, hvorved det udleder CO₂. Tøj står for 10% af de globale udledninger, det samme som flyvning og containerskibstransport tilsammen. Vores tøjforbrug er én generations hensynsløse ligegyldighed ift. de kommende generationer. Skabt af store globale tøjindustrier, der tjener penge på at skifte mode.

VI KAN STANDSE VORES ENORME FORBRUG AF FLYREJSER. Danskernes flyrejser er steget med 50% de sidste ti år. De rigeste ti procent af befolkningen i Danmark rejser ca. fire gange så meget som gennemsnittet. En rejse tur retur Thailand fordobler en persons årlige CO₂-udledninger. 1 procent af verdens befolkning bidrager til 50 procent af flyselskabernes emissioner. . Flyvningens klimabelastning er et spørgsmål om ulighed. Det er ikke svært at gøre noget ved.

VI KAN ÆNDRE VORES NET-VANER OG LEVE ANALOGT. Danskernes digitale medieforbrug stiger. Mængden af data i verden er øget mere end 30 gange siden 2010. Vi forsvinder ind i skærmene. Men der er brug for os ude i virkeligheden, til venskaber, kærlighed - og handling.

Sådan kan vi omstille og ændre vores adfærd og vaner på en meget lang række af områder, som øjeblikkeligt vil resultere i langt færre CO2-udledninger og langt mindre miljø- og naturskader.

Vi kan simpelthen indrette os med **en grøn enkel livsstil, hvor vi systematisk indretter os efter, hvad kloden kan bære.** Og der behøver ikke være nogen voldsom nedgang i livskvalitet forbundet med dét. For vi kan helt anderledes konsekvent satse på livskvalitet og 'det gode liv'.

I stedet for en evig vækst i forbrug af materielle ting, kan vi satse på en tilvækst i relationer, oplevelser sammen med andre, i naturoplevelser, i nærvær og tid til familie, børn og venner.

Op vi kan indrette en produktion, der producerer til denne enkle grønne livsstil - til dét og ikke mere. Så vi standser produktionen, når vi har nok. En *Sufficient Economic* uden vækst.

I stedet for at forbruge stadig mere kan vi foretage os alle mulige livsfremmende ting. Det 'gode liv' med god tid, plads til sport, plads til samvær med familie og venner, plads til hobbyer, måske vandre, studere, spille musik, male, plads til kreativitet.

»Hvis vi både skal leve op til klimalovens mål og vort globale klimaansvar, er der ingen vej udenom også at reducere klimabelastningen fra husholdningernes forbrug,« siger Michael Minter, programchef i den grønne tænketank Concito.

Med den situation, vi befinder os i er vi tvunget til at handle overalt, hvor det er muligt. Helt oplagt er vi nødt til at ændre vores livsstil, der betinger et voksende forbrug hos hovedparten af befolkningerne i samtlige rige lande.

Ikke mindst fordi dette forbrug indgår i en misalliance med vores økonomi, en kapitalisme, der stræber efter ny indtjening gennem stadig vækst og dermed øget forbrug.

At komme klimabelastningen fra overforbruget til livs handler derfor også om at omstille produktionen. Og så handler det om at bekæmpe uligheden. Klimæddelæggelser er langt hen et spørgsmål om, at små grupper af superrige har et forbrug, der er helt ekstremt.

KAMPEN MOD OVERFORBRUG ER OGSÅ EN KAMP MOD ULIGHED

De 26 rigeste mennesker i verden udleder lige så meget som den fattigste halvdel af alle mennesker, dvs. som 3½ milliard mennesker tilsammen (NOAH).

I 2013 stod den rigeste ene milliard mennesker for 72 procent af menneskehedens forbrug, mens de fattigste 1,2 milliarder mennesker kun stod for 1 procent.

I 2019 stod de rigeste 10 procent af Jordens befolkning for 48 procent af den totale udledning af CO2, mens de fattigste 50 procent stod for 12 procent tilsammen.

I Danmark udleder en person fra den rigeste ene procent 10 gange så meget CO2 om året (93 tons) som en gennemsnitsdanske og lige så meget som 912 etiopiere⁸.

Reduktion og omstilling af forbrug handler derfor også om at bekæmpe ulighed. Derfor er vi nødt til at kombinere befolkningens omstillinger med reformer og politiske indgreb gennemført i Folketinget og suppleret af byrådene. Det kan gøres på mange måder, her er et par eksempler:

- Folketinget kan gennemføre høje, ensartede CO2-skatter med compensationer til de fattigste befolkningsgrupper
- Folketinget kan indføre et *Klima-Dankort*, så hver dansker kun kan købe varer op til at vis klimabelastning per person per uge.
- Man kan indføre en **formueskat** på fx 25% - En skat på op til 5 procent på verdens multimillionærer og milliardærer kan rejse 1,7 billioner dollars om året, nok til at løfte 2 milliarder mennesker ud af fattigdom, siger Oxfam⁹.
- Folketinget kan rationere flyrejser, så det kun er de absolut nødvendige flyrejser, der tillades.
- Folketinget kan forbyde alle reklamer og omstille reklamer til rådgivning i bæredygtighed. Verden er i nødstilstand. Reklamer er en absurditet. Nedlæggelse af reklameindustrien er *force majeure*. Reklamer skaber efterligningen af milliardærernes livsstil.

⁸ Tallene er fra Jens-André P. Herbener "Økokrati" - <https://www.oekokrati.com/5>

⁹ <https://www.oxfam.org/en/press-releases/richest-1-bag-nearly-twice-much-wealth-rest-world-put-together-over-past-two-years>

Uligheden produceres og reproduceres af en ulighed i økonomisk aktivitet. Eliten og de riges formuer skabes gennem finanssektoren, gennem ejendomsmarkedet og gennem de store virksomheder inden for industri, landbrug, energi, byggeri, tech-industrien, reklameindustrien etc.

Derfor er en kamp mod uligheden og det medfølgende superforbrug også en kamp for at omstille alle samfundssektorer til bæredygtighed. I denne bæredygtighed indbygges det lighedsskabende element, at produktionen i fremtiden er rettet til en helt ny livsstil - en grøn enkel livsstil - hvor alle lever enkelt, og hvor der ikke hersker ulighed.

At ændre på formuebeskatning, adgang til forbrug, indkomstulighed, ændre økonomien og produktionen er i allerhøjeste grad et spørgsmål om magt - tør siddende regeringer røre ved magteliternes indkomster og formuer? Det har de ikke turdet indtil nu, og der er ingen tegn til, at de dominerende danske politiske partier vil ændre på det. Tværtimod ser vi løbende, hvordan de rigeste og magteliten styrer politikerne.

Kun en stærk folkelig bevægelse, vil kunne ændre på det.

Artikel #3 er den korte version af hjemmesidens artikel om **forbrug og livsstil**. I den længere version gives en række øvrige sammenhænge og vi beskriver, hvordan Danmarks CO2-opgørelser bruges som politisk instrument til at mindske klimaindsatsen, se https://detfaellesbedste.dk/wp-content/uploads/2023/06/Aarhus-som-groen-by_forbrug3.pdf

Projektet "*Borgerstyret Omstilling i Aarhus*" er et 2-årigt projekt under Det Fælles Bedste, som starter 17 sept. i Elværket i Aabyhøj i Aarhus.

Hvis du bor i Aarhus har du mulighed for at tilmelde dig og deltage ved at sende en mail til Niels Aagaard, der er dets projektleder, på niels@detfaellesbedste.dk og anføre dine kontaktoplysninger.

Hvis du er interesseret i at følge projektet kan du tilmelde dig Det Fælles Bedstes nyhedsbrev <https://detfaellesbedste.dk/kategori/nyheder/> - vi vil jævnligt beskrive hvad der sker i projektet

Hvis du vil støtte Det Fælles Bedste og være en del af vores mange aktiviteter kan du blive medlem her: <https://detfaellesbedste.dk/bliv-medlem/>

De bedste hilsner, og rigtig god sommer ☺

Niels Aagaard,

Det Fælles Bedste
+45 4018 9019
niels@detfaellesbedste.dk
<https://detfaellesbedste.dk/>